

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

про результати відвідування
Куликівського районного суду Чернігівської області

16.04.2024

м. Чернігів, 2024

I. Вступ

Для виконання функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 16.04.2024 групою національного превентивного механізму (далі - НПМ) у складі:

Шумна Лариса Петрівна - представник Уповноваженого у Чернігівській області;

Жмака Ірина Миколаївна - головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Токарева Галина Валентинівна - регіональний координатор взаємодії з громадськістю Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в Чернігівській області,

здійснили відвідування Куликівського районного суду Чернігівської області (далі – Суд).

Керівництво Суду:

Рубаненко Наталія Юріївна, голова Суду;

Янко Юрій Григорович - керівник апарату.

Місцезнаходження Суду: вул. Шевченка, 3, с. Куликівка, Чернігівський р-н., Чернігівська обл., 16300.

Штатна чисельність працівників Суду – 20, з них штатна чисельність суддів – 3. Вакантні 3 посади працівників апарату Суду, 1 суддя направлений у відрядження для здійснення правосуддя до іншого суду.

Відповідно до статті 22 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Куликівський районний суд Чернігівської області є судом першої інстанції та здійснює правосуддя у порядку, встановленому законом. Суд розглядає цивільні, кримінальні, адміністративні справи, а також справи про адміністративні правопорушення у випадках та порядку, визначених процесуальним законом.

Суд розміщується в двоповерховій будівлі, де на умовах оренди нерухомого майна, що належить територіальній громаді, займає приміщення другого поверху та частину господарських приміщень (фото 1).

Суд має дві зали судових засідань, які розміщені на другому поверсі. Площа зали № 1 – 35,6 м², зали № 2 – 22,3 м². Судова зала №1, де здійснюється розгляд кримінальних справ, встановлено загородження для підсудних, обладнане перегородками з органічного скла, а також є технічні пристрої для здійснення дистанційного правосуддя, що відповідає положенням чинного Кримінального процесуального кодексу України та європейських норм і стандартів утримання підсудних (фото 2).

Лави для розміщення підсудних (засуджених) осіб прикріплені до підлоги. Вікна в залах судових засідань заграбовані.

Вхід до будівлі, де знаходиться Суд, обладнаний пандусом для вільного доступу до приміщення суду маломобільних груп населення та кнопкою виклику чергового в легкодоступному місці (фото 3).

Відповідно до наказу Куликівського районного суду Чернігівської області №0-12 від 03 березня 2018 року визначено відповідальну особу за доступ маломобільних груп населення до приміщення Суду.

Проблемним питанням у діяльності Суду є те, що приміщення будувалось не з метою розміщення суду, що суттєво впливає на внутрішнє планування та належне дотримання за цих умов прав і свобод людини під час здійснення правосуддя. Внутрішнє планування не дозволяє в повній мірі обладнати всі необхідні приміщення, визначені вимогами Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди» (далі – ДБН В.2.2-26:2010) та забезпечити вимоги інших нормативних актів, які передбачають утримання обвинувачених (підсудних, засуджених).

Під час відвідування встановлено, що у приміщенні Суду наявні інформаційні стенди з інформацією для осіб, які прибули до Суду, про розпорядок роботи Суду, надання безоплатної правової допомоги, зразки заяв, пам'ятки для відвідувачів про права та обов'язки учасників судового процесу, реквізити судового збору тощо. Актуальна інформація для громадян розміщена також на офіційному вебсайті Суду.

У Суді наявне підвальне приміщення, яке використовується як найпростіше укриття на випадок оповіщення сигналу «повітряна тривога» або інших сповіщень про небезпеку.

Попереднє відвідування Суду групою НПМ здійснювалось 22.07.2020, за його результатами Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України в Чернігівській області надавались наступні рекомендації щодо усунення виявлених недоліків та порушень:

- Звернутись до Державної судової адміністрації України щодо виділення додаткового фінансування Суду, з метою приведення його приміщень до вимог Державних будівельних норм України.
- Вжити заходів щодо обладнання приміщень Суду відповідно до Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 та В.2.2-40:2018 для забезпечення прав осіб з інвалідністю.
- Забезпечити обладнання зали судових засідань інженерно-технічними засобами охорони Суду, приміщення Суду охороною.
- Вжити вичерпних заходів до усунення інших недоліків і порушень, виявлених під час моніторингового візиту до Суду.

У відповідь Територіальним управлінням Державної судової адміністрації України в Чернігівській області у листі від 28.08.2020 № 01-15/1011/20-вих повідомлено, що виконання наданих рекомендацій ускладнено через відсутність технічних та фінансових можливостей, а також доцільності використання бюджетних коштів для переобладнання приміщень в орендованій будівлі Суду. Також повідомлено, що Територіальним управлінням Державної судової

адміністрації України в Чернігівській області разом з Куликівською селищною радою розглядалось питання щодо виділення земельної ділянки для побудови нового приміщення для Суду.

Разом з тим, з 08.12.2020 працівниками територіального підрозділу Служби судової охорони України взято під охорону приміщення Суду та здійснюється пропускний режим (функціонує один пост в складі двох співробітників Служби судової охорони).

Куликівському районному суду Чернігівської області надавались рекомендації щодо забезпечення дотримання профілактичних та протиепідемічних заходів щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби, які були виконані.

Проблемним питанням у діяльності Суду є те, що орендоване приміщення побудовано не з метою розміщення Суду, а є адаптованим для таких потреб, що суттєво впливає на внутрішнє планування та належне дотримання за цих умов прав і свобод людини під час здійснення правосуддя.

Під час відвідування групою НПМ вивчено службову документацію, оглянуто приміщення суду щодо відповідності вимогам законодавства України та міжнародних стандартів.

II. Факти, виявлені під час відвідування

Порушення права на гідні умови тримання (стаття 25 Загальної декларації прав людини, стаття 28 Конституції України).

1. У приміщенні Суду не обладнано камери для обвинувачених (підсудних), засуджених осіб, приміщення для розміщення особового складу варти, що є порушенням вимог пункту 6.5.1 Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди» (далі – ДБН); пунктів 9, 10, 12 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів, затвердженого спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68 (далі – Інструкція).

Осіб, які перебувають під вартою, тримають або в спеціальних автомобілях варти або у стаціонарному загородженні у залі судового засідання на другому поверсі. Така практика не забезпечує роздільного тримання чоловіків та жінок, дорослих та неповнолітніх, а також ізольованого тримання осіб, котрим заборонено спілкування між собою.

Очікування на судові засідання у стаціонарній загородженій кабіні призводить до утримання підсудних протягом тривалого часу в неприпустимих умовах, відсутності вільного доступу до питної води та санітарної кімнати.

Вказані вище порушення є приводом до подання чергових заяв проти України до Європейського суду з прав людини.

Так, у справі «Ярослав Білоусов проти Росії» (Yaroslav Belousov v. Russia)

(заява № 2653/13 і 60980/14 від 4 жовтня 2016 р.) заявник утримувався у суді в тісній кабіні разом з іншими підсудними.

За цих підстав Європейський суд з прав людини постановив, що у зв'язку з неналежними умовами утримання в суді порушено статтю 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та призначено виплати значних сум коштів в якості моральної компенсації.

2. У порушення вимог пункту 9.9. ДБН будівля Суду не обладнана спеціальним санвузлом для осіб, які примусово тримаються, підсудних/засуджених.

3. У порушення вимог пункту 6.4.5. ДБН у Суді не обладнано окреме приміщення для роботи з матеріалами справи юристами (адвокатами, прокурорами).

Порушення права на захист (стаття 59 Конституції України, стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод в частині відсутності конфіденційності у відносинах між підсудним та його адвокатом).

4. У порушення ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 59 Конституції України, вимог п. 6.5.2 ДБН у приміщенні суду не обладнано кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими), що унеможлиблює реалізацію їх права на захист. Таке спілкування відбувається у залі судового засідання, чим не забезпечується його конфіденційність.

Комітет із запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню у 21-ій Загальній доповіді наголошує на необхідності проведення зустрічі адвоката із затриманою особою у приватному порядку, віч-на-віч для того, щоб затримана особа відкрито говорила яким чином з нею поводить. Комітет не вбачає жодної необхідності відступати від принципу конфіденційності зустрічей між адвокатом і зацікавленою особою.

У справі «Фірстов проти Росії» (скарга № 67312/12) Європейський суд з прав людини констатував, що хоч підсудний і міг спілкуватися зі своїм захисником через загородження у залі суду, у тому числі під час перерв, які оголошувалися для цієї мети суддею за клопотанням заявника, не було доведено, що такі консультації носять конфіденційний характер у зв'язку з присутністю конвою у межах досяжності слуху. Таким чином, ЄСПЛ засвідчив порушення ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Порушення права на забезпечення безпеки у суді.

5. У порушення вимог пункту 13 Інструкції в приміщенні Суду не забезпечено ізольований маршрут конвоювання підсудних (засуджених) від службового входу до зали судових засідань розгляду для кримінальних справ, що призводить до порушення їх прав на безпеку.

6. В Суді не дотримано вимог пункту 14 Інструкції, зокрема відсутні бокс або огорожена стоянка для спеціального автотранспорту біля приміщення Суду. Спеціальний конвойний транспорт здійснює посадку (висадку) обвинувачених (підсудних), засуджених з задньої сторони входу до Суду.

Порушення права осіб на рівний доступ до правосуддя (статті 21 Конституції України; статті 9, 13 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю).

7. У будівлі, в якій розташований Суд, не забезпечено архітектурну доступність для маломобільних груп населення, оскільки доступ до приміщень Суду на другий поверх є фактично неможливим через те, що ліфт та/або інший підйомний механізм відсутній (фото 4).

8. Приміщення Суду не облаштоване контрастним кольоровим маркуванням у відповідних місцях, зокрема відсутнє маркування порогів по всій довжині та інших перепадів висот, на сходах всередині будівлі; для людей з порушенням слуху не передбачено систему візуальної інформації (п.п.6.1.4, п. 9.1. – 9.7. ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд»).

III. Рекомендації

1. Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України у Чернігівській області:

1.1. Опрацювати питання щодо облаштування приміщень Суду у наявній будівлі, або розміщення Суду у іншій будівлі, з дотриманням вимог ДБН та Інструкції.

1.2. Розглянути питання щодо облаштування в приміщенні Суду конвойного приміщення, необхідної кількості камер для підсудних (засуджених) (три камери на одну залу судових засідань для розгляду кримінальних справ), спеціального санвузла для підсудних; кімнати для роботи адвоката з підсудним (засудженим).

1.3. Забезпечити ізольований маршрут конвоювання підсудних (засуджених) від камер до залів судових засідань для розгляду кримінальних справ.

1.4. Вжити заходів щодо обладнання у Суді приміщення для роботи з матеріалами справи юристами (адвокатами, прокурорами).

1.6. Опрацювати питання щодо облаштування приміщень Суду у відповідність до вимог Державних будівельних норм ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку будівництва та житлово-комунального господарства України від 30.11.2018 № 327.

2. Куликівському районному Чернігівської області:

2.1. Вжити заходи щодо запобігання порушенням, що призводять до недотримання прав людини.

2.2. Облаштувати відповідні конструкції в будівлі Суду контрастним кольоровим маркуванням.

До звіту додаються: фотофікація на 3 арк..

Керівник групи НПМ
Головний спеціаліст Відділу сприяння
роботі регіональних представництв
Секретаріату Уповноваженого
Верховної Ради України
з прав людини

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Irina Zhmaka', is centered within a light gray rectangular box.

Ірина ЖМАКА

Фотознімки отримані за результатами відвідування

Фото 1

Фото 2

Фото 3

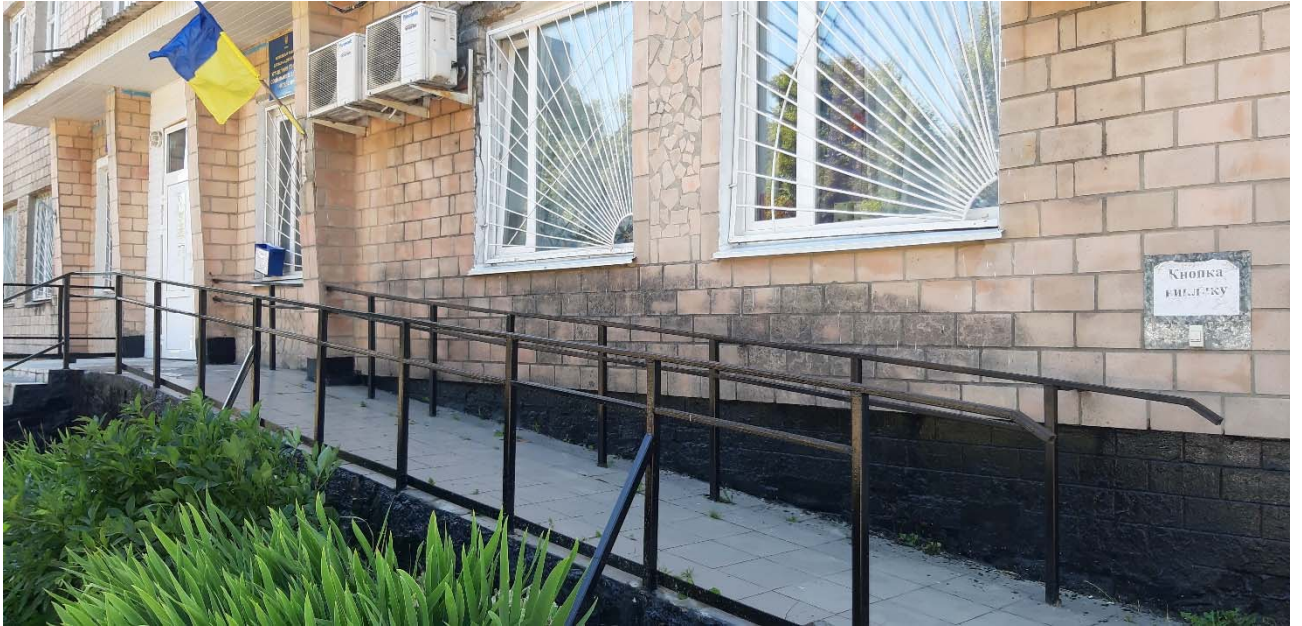

Фото 4

